

MIKOŁAJCZYK JÓZEF (1908-1940)

Urodził się 12 lutego 1908 roku w Palatach w powiecie wieluńskim, w rodzinie Andrzeja i Antoniny z Maślaków, miejscowych rolników. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Grabowie nad Prosną, w 1922 roku rozpoczął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Ewangelickim w Ostrzeszowie i zakończył ją w 1929 roku, zyskując świadectwo dojrzałości i uprawnienia do nauczania w szkołach powszechnych. Obowiązkową służbę wojskową odbywał od 16 sierpnia 1929 roku do 28 czerwca 1930 roku w batalionie podchorążych rezerwy piechoty nr 7a w Jarocinie i wyszedł z niej w stopniu plutonowego podchorążego. Na praktykę został skierowany do 60. pułku piechoty w Ostrowie Wlkp., po niej wcielony do tego pułku i przeniesiony do rezerwy.

Ćwiczenia w rezerwie odbywał w macierzystym pułku w latach 1932, 1934, 1936 i 1938 na stanowisku dowódcy plutonu piechoty. Podporucznikiem w korpusie osobowym oficerów piechoty został mianowany ze starszeństwem od 1 stycznia 1933 roku z przydziałem do 60. pułku piechoty. Od 16 września 1930 roku do 31 sierpnia 1931 roku pełnił obowiązki nauczyciela kontraktowego w szkole w Dzieżczynie. Następnie pracował na tym samym stanowisku w Szkaradowie w powiecie rawickim (1 września 1931 roku – 30 kwietnia 1932 roku). 28 marca 1932 roku zdał drugi egzamin nauczycielski i od 1 maja został mianowany nauczycielem tymczasowym w Biskupicach Ołobocznych w powiecie ostrowskim. 2 sierpnia 1933 roku zawarł związek małżeński z Kazimierą Krawczykową, córką Józefa, młynarza w Bukownicy w powiecie ostrzeszowskim i miał córkę Krystynę (ur. 14 czerwca 1934 roku). Jesienią 1934 roku Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego przeniosło go do szkoły w Doruchowie w powiecie ostrzeszowskim. 29 lipca 1933 roku ukończył czterotygodniowy kurs praktyczno-pedagogiczny Związku Nauczycielstwa Polskiego w Kaliszu, a 31 marca 1939 roku korespondencyjny wyższy kurs nauczycielski ZNP w Poznaniu. Świadectwo ukończenia tego kursu upoważniało go do zdawania egzaminu kwalifikacyjnego na stanowisko nauczyciela stałego w szkołach powszechnych. Nie wiadomo jednak, czy zdążył zdać ten egzamin.

Z początkiem sierpnia 1939 roku został zmobilizowany do swego pułku i odesłany na ćwiczenia terenowe w okolice Kępna, a z końcem tego miesiąca skierowany w pobliże Grabowa nad Prosną jako dowódca plutonu. Pod naciskiem wojsk niemieckich 25. Dywizja Piechoty, a w jej składzie 60. pułk piechoty wycofywały się w kierunku Koła i w ciągłych walkach dalej ku Warszawie. Nie wiadomo, jak potoczyły się losy ppor. Mikołajczyka oraz kiedy i gdzie dostał się do niewoli sowieckiej. Żona otrzymała od niego list datowany 4-6 stycznia 1940 roku i wysłany z obozu w Równem. Wynika z tego, że podczas pierwszej rejestracji zdołał ukryć swój stopień oficerski i jako szeregowiec został skierowany nie do obozu specjalnego NKWD, lecz do obozu pracy, który zresztą również podlegał NKWD i od siedziby jego komendy był nazwany obozem rówieńskim. Zadaniem 25 tysięcy jeńców była budowa drogi z Nowogrodu Wołyńskiego do Lwowa, a później dalej do Przemysła. Jeńcy byli rozmieszczeni w 20 podobozach roboczych wzdłuż trasy budowy, zatem nie wiadomo, czy ppor. Mikołajczyk był osadzony rzeczywiście w Równem, czy też w innej miejscowości. Ostatecznie jednak został rozpoznany przez służby NKWD jako oficer i przewieziony do obozu w Kozielsku. Z obozu wywieziono go 12 kwietnia 1940 roku na podstawie listy wywozowej NKWD nr 025/3 poz. 64 datowanej 9 kwietnia 1940 roku i zastrzelony w lesie katyńskim 13 kwietnia 1940 roku. Odznaczony był srebrnym medalem „Za Długoletnią Służbę”.

M. Walczak, *Nauczyciele wielkopolscy w latach wojny i okupacji*, Poznań 1974, s. 144 („Mikołajczak”), 178 („Mikołajczak”); *Dzieje Ostrzeszowa*, Kalisz 1900, s. 441; *Rozstrzelani w Katyniu*, Warszawa 1995, s. 157; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy*, Warszawa 1995, s. 509; T. Kryśka-Karski, *Straty korpusu oficerskiego*, Londyn 1996 s. 272; *Księga pochowanych żołnierzy*, Pruszków 1996, s. 242; „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1996, nr 4, s. 403; H. Siemiński, *Rozstrzelany życia los*, Łódź 1997, s. 114 (fot.); *Katyn: księga cmentarna*, Warszawa 2000, s. 401 (fot.); Informacje córki, Krystyny Mastalerzowej z Łodzi oraz Rodziny Katyńskiej z Łodzi; W. Śmigieński, *Mieszkańcy Gostynia i okolic w mogiłach katyńskich*, Gostyn 2015, s. 73-74.